

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

"ЗАТВЕРДЖУЮ"

Заступник керівника
(проректор з науково-педагогічної роботи)

Микола АФАНАСЬЄВ

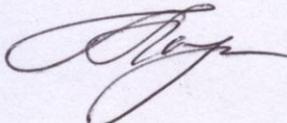

Соціальні проблеми суспільства

робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань	23 Соціальна робота
Спеціальність	232 Соціальне забезпечення
Освітній рівень	другий (магістерський) рівень
Освітня програма	Управління соціальними проектами

Статус дисципліни	нормативна
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська

Завідувач кафедри
економіки та соціальних наук Галина НАЗАРОВА

Харків
2020

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри *економіки та соціальних наук*

Протокол № 1 від 26.08.2020 р

Розробники:

Голубєв Станіслав Миколайович, к.е.н., доц. кафедри економіки та соціальних наук.

Лугова Вікторія Миколаївна, к.е.н., доц. кафедри економіки та соціальних наук.

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

Анотація навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Соціальні проблеми суспільства» буде корисна студентам всіх спеціальностей, особливо для тих хто бажає вільно орієнтуватися у суспільстві, розуміти процеси та явища, що в ньому відбуваються, передбачати їх розвиток та знайти власне місце у суспільстві. Найбільш важлива вона для тих, хто прагне працювати у соціальній сфері та державному управлінні, планувати діяльність підприємств (особливо крупних).

Будь-яка людина тісно інтегрована в суспільство, в якому вона проживає, тому всі процеси та проблеми цього суспільства мають безпосередній вплив на життя людини. Розуміння проблем суспільства, тенденцій його розвитку, причин та наслідків соціально-економічних явищ дозволяє людині використовувати власні можливості, свідомо управляти ходом свого життя, долати зовнішні обставини для досягнення власного успіху у різних соціальних сферах. Здатність аналізувати суспільні процеси є важливою складовою компетентного фахівця та гармонічно розвиненої людини.

Останні роки перед Україною постають все нові виклики, що призводять до поширення існуючих та появи нових соціальних проблем. Часто соціальні проблеми та шляхи їх вирішення стають предметом політичного спекулювання або особливо нагнічуються роботою ЗМІ. Дисципліна «Соціальні проблеми суспільства» дає можливість студентам критичного осмислення повсякденного досвіду із застосуванням наукового підходу та соціологічного понятійного апарату. Дисципліною формуються компетентності не лише пізнавально-теоретичні (розуміння причин та наслідків соціальних явищ), а суто практичні: знайти своє місце у суспільстві та свідомо управляти ходом власного життя.

Мета навчальної дисципліни: формування у студентів здатності до соціологічного мислення, готовності брати на себе відповідальність як за власне життя так і за соціальні групи та за суспільство в цілому.

Рік навчання	1
Семестр	1
Кількість кредитів ECTS	5
Форма підсумкового контролю	Іспит

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни:

Попередні дисципліни	Наступні дисципліни
Соціологія	Соціальний захист та соціальне страхування
Менеджмент	Соціальне проектування
Управління конфліктами	Креативна економіка та менеджмент
Психологія	Менеджмент у соціальній сфері
Демографія	Методологія науко-освітніх досліджень у соціальній сфері
	Основи самоменеджменту та лідерства

2. Компетентності та результати навчання за дисципліною:

Компетентності	Результати навчання
Здатність визначати та грамотно використовувати науковий апарат та основні категорії соціологічних наук	вміти використовувати понятійно-категоріальний апарат та опиратися на основні парадигми соціологічних наук в професійній діяльності та життєдіяльності

Здатність аналізувати суспільні процеси пов'язані з соціальним розвитком держави	вміти планувати, організовувати та проводити соціологічні дослідження, обґрунтовано обирати методи збору та аналізу інформації, прогнозувати розвиток соціальних процесів та явищ
Здатність консультувати з питань соціального забезпечення різним групам населення, що опинилися у складних життєвих обставинах	здійснювати аналіз демографічних проблем, розуміти їх причини та наслідки, здійснювати врахування їх впливу на професійну діяльність та життєдіяльність
Здатність до аналізу економічних проблем суспільства	здійснювати аналіз економічних проблем, розуміти їх причини та наслідки, здійснювати врахування їх впливу на професійну діяльність та життєдіяльність
Здатність до аналізу політичних проблем суспільства	здійснювати аналіз політичних проблем, розуміти їх причини та наслідки, здійснювати врахування їх впливу на професійну діяльність та життєдіяльність
Здатність до аналізу проблем сім'ї та міжособистісних відносин	здійснювати аналіз проблем сім'ї та міжособистісних відносин розуміти їх причини та наслідки, здійснювати врахування їх впливу на професійну діяльність та життєдіяльність
Здатність до співпраці у міжнародному середовищі та розпізнавання міжкультурних проблем у професійній практиці	здійснювати аналіз соціокультурних проблем, розуміти їх причини та наслідки, здійснювати врахування їх впливу на професійну діяльність та життєдіяльність

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи дослідження соціальних проблем суспільного життя

Тема 1. Соціологічні науки, як підґрунтя дослідження соціальних проблем суспільства

1. Сутність соціології, об'єкт та предмет дослідження. Загальне поняття про соціологію, причини її виникнення. Об'єкт і предмет соціології. Структура соціологічної науки, її методологічні основи.

2. Соціологія в системі наук, її функції та основні категорії. Соціологія у системі суспільних та гуманітарних наук. Функції соціології, її завдання в період суспільних змін. Основні категорії соціології.

3. Галузеві соціології, предмет їх вивчення. Соціологія економіки. Соціологія політики. Соціологія культури. Соціологія сім'ї.

4. Історія соціології. Формування соціології як самостійної науки. Класична соціологія. Сучасна соціологія. Розвиток соціологічної думки в Україні.

Тема 2. Організація проведення соціологічних досліджень.

1. Суспільна думка як об'єкт соціологічного аналізу. Поняття суспільної думки, її особливості. Функції суспільної думки. Особливості її оцінки.

2. Сутність та особливості соціологічних досліджень. Поняття соціологічного дослідження та його види.

3. Методи збору первинної інформації. Опитування (анкетування, інтерв'ю). Соціальний експеримент. Аналіз документів. Спостереження. Умови та особливості використання методів.

4. *Організація проведення соціологічних досліджень.* Програма соціологічного дослідження та його етапи. Соціологічна вибірка.

5. *Обробка та аналіз соціологічної інформації.* Методи аналізу і обробки соціологічної інформації. Прогнозування соціальних явищ та процесів.

Змістовий модуль 2. Практичні особливості дослідження соціальних проблем окремих сфер суспільного життя

Тема 3. Демографічні проблеми суспільства

1. *Специфіка демографічних проблем.* Народжуваність та смертність. Деформація статевікової структури населення. Міграційні процеси. Перенаселення. Урбанізація.

2. *Здоров'я людини та чинники навколишнього середовища.* Суспільні зміни та якість харчування. Шкідливі звички. Екологічні проблеми. Генетичні відхилення. Проблеми системи охорони здоров'я. Епідемії

Тема 4. Економічні проблеми сучасного суспільства

1. *Сутність та зміст економічної соціології.* Місце економічної сфери в системі суспільних зв'язків. Соціальні механізми в економіці. Методи управління економікою та її суб'єктами

2. *Проблеми соціально-економічних нерівностей.* Бідність. Безробіття. Економічна нестабільність. Показники соціально-економічної нерівності

3. *Особливості економічної поведінки.* Економічна поведінка індивіда: типи і способи реалізації. Економічне мислення і економічна поведінка. Економічний інтерес як чинник економічної поведінки. Підприємницька поведінка як форма економічної поведінки.

4. *Сучасні тенденції розвитку економічних систем.* Глобалізація. Інформатизація. Трансформація світової фінансової системи в умовах глобалізації

Тема 5. Проблеми та виклики сучасних політичних процесів

1. *Сутність та зміст соціології політики.* Соціально-політична сфера суспільства, система політичних відносин. Предмет соціології політики. Політика. Політичні інститути.

2. *Проблеми взаємодії особистості та політичних інститутів.* Політична культура. Громадянське суспільство. Поняття громадської думки.

3. *Політичні конфлікти.* Проблема політичного вибору. Легітимність влади. Феномен політичного лідера. Політична корупція. Бюрократизм. Військово-політичні конфлікти.

Тема 6. Соціальні виклики сучасних змін у сім'ї, шлюбі та особистому житті

1. *Роль сім'ї у соціалізації людини.* Проблеми сімейного виховання. Криза інституту сім'ї та шлюбу. Чайлдфрі. Соціальне сирітство. Проблеми відносин батьків і дітей. Тенденції розвитку сучасної сім'ї.

2. *Проблема гендеру у суспільстві.* Гендерна ідентичність. Мінливість соціальних ролей.

3. *Проблеми побудови особистого життя.* Особисте життя і стосунки в сім'ї: загальні тенденції. Таємниця особистого життя. Самотність як соціальна проблема.

Тема 7. Проблема збереження й розвитку людської культури

1. *Культура як соціальний явище.* Поняття цивілізація, культура суспільства. Закономірності культурного життя. Субкультури. Сучасні проблеми взаємодії національних культур. Збереження культурної ідентичності.

2. *Сучасні тенденції розвитку культури.* Асиміляція культур. Віртуалізація. Масовізація і

елітаризація.

3. *Трансформація системи моральних цінностей.* Тенденції розвитку моралі. Проблема морального прогресу. Зростання плюралізму в системі моральних цінностей. Персоніфікація моралі.

Методи навчання та викладання

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів передбачене застосування як репродуктивних, так продуктивних методів навчання, серед яких: лекції проблемного характеру, робота в малих групах, семінари-дискусії, рольові ігри, дебати, презентації, індивідуальна дослідницька робота.

Порядок оцінювання результатів навчання

Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, семінарські, практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою.

Оцінювання здійснюється за такими видами контролю:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних, семінарських занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту скласти іспит, – 35 балів). З них:

лекційні заняття: 5 балів;

практичні заняття: 41 балів;

самостійна робота: 14 балів;

підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового екзамену відповідно до графіка навчального процесу (максимальна кількість балів – 40, мінімальна кількість балів – 25, за якої іспит вважається складеним).

Поточний контроль включає оцінювання роботи студентів під час:

лекцій: активна робота на парі (0,5 бали за кожне заняття) за умови відповіді студентом на поставлені викладачем питання, які свідчать про ступінь засвоєння лекційного матеріалу. Загальна кількість балів 5.

практичних та семінарських занять:

виконання студентом практичних завдань, участі студентів в обговореннях, дискусіях. Кожне практичне завдання оцінюється відповідно до робочого плану (технологічної карти) від 1 до 2 балів, залежно від складності завдання. Максимальна оцінка ставиться за наявності обґрунтованих висновків та своєчасної здачі завдання. Загальна кількість балів 16.

презентація, що має бути виконана в середовищі PowerPoint. Максимальна оцінка ставиться за умови наявності не менше, ніж 12 змістовних слайдів, які у повній мірі розкривають зміст її теми, та виступу студента з презентацією у групі. Максимальна оцінка за презентацію – 4 бали.

експрес-опитування, максимальна оцінка за яке складає 2,5 бали. Опитування виконується в ПНС і включає 10 запитань, правильна відповідь на кожне з яких оцінюється в 0,25 бали. Протягом семестру проводиться 2 експрес-опитування, загальна кількість балів – 5;

поточна контрольна робота, максимально оцінюється в 8 балів. Вона виконується в ПНС і містить питання різного рівня складності відповідно до тем змістового модуля. За стереотипні завдання студент може отримати 2 бал, за діагностичне 2 бали та за евристичне 4 бали;

самостійної роботи:

комплексна дослідницька робота. Максимальна оцінка: 10 балів, яка може бути отримана за умови якісного використання методів соціологічного дослідження при вивченні певної проблеми суспільства, визначенні її актуальності та пошуку шляхів вирішення;

виконання есе. Студенти мають продемонструвати вміння використовувати соціологічний підхід до аналізу соціальних явищ, робити обґрунтовані висновки, володіти понятійно-категоріальним апаратом соціології. Максимальна оцінка за есе – 4 бали.

Підсумковий контроль:

Формою підсумкового контролю є іспит. Екзаменаційний білет охоплює програму дисципліни і передбачає визначення рівня знань та ступеня опанування студентами компетентностей. Кожен екзаменаційний білет складається із 15 тестів та 3 практичних завдань (ситуаційного, діагностичного та евристичного).

Критерії оцінювання екзаменаційних робіт:

тести. Максимальна кількість балів – 15. Кожен тест закритої форми з одиничним вибором та тест закритої форми з множинним вибором оцінюється в 1 бал;

стереотипне завдання. Максимальна оцінка завдання – 5 балів, із них: 1 – володіння понятійно-категоріальним апаратом соціології; 2 – використання наукового підходу до аналізу соціальних явищ та процесів; 2 – наявність повної відповіді на запитання та обґрунтованих висновків;

діагностичне завдання. Максимальна оцінка завдання – 8 балів, із них: 2 – володіння теоретичними знаннями; 2 – використання наукового підходу до аналізу соціальних явищ та процесів та їх порівняння; 4 – наявність повної відповіді на запитання та обґрунтованих висновків;

евристичне завдання. Максимальна оцінка завдання – 12 балів, із них: 2 – володіння теоретичними знаннями та їх застосування для вирішення поставленої проблеми; 2 – послідовність та аргументованість викладення матеріалу; 2 – застосування творчого підходу до вирішення поставленої проблеми; 2 – оригінальність підходу до виконання завдання та подання результату; 4 – наявність обґрунтованих висновків щодо вирішення поставленої проблеми.

Практичні завдання передбачають вирішення типових професійних завдань фахівця на робочому місці та дозволяють діагностувати рівень підготовки і компетентності студента з навчальної дисципліни.

Результат семестрового іспиту оцінюється в балах (максимальна кількість – 40 балів, мінімальна кількість, що зараховується, – 25 балів) і проставляється у відповідній графі екзаменаційної "Відомості обліку успішності".

Студента слід **вважати атестованим**, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Мінімум можлива кількість балів за поточний і модульний контроль упродовж семестру – 35 та мінімум можлива кількість балів, набраних на іспиті, – 25.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час екзамену, та балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр складає: "60 і більше балів

– зараховано", "59 і менше балів – не зараховано" та заноситься у залікову "Відомість обліку успішності" навчальної дисципліни.

Виставлення підсумкової оцінки здійснюється за шкалою, наведено в таблиці "Шкала оцінювання: національна та ЄКТС".

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно	не зараховано
1 – 34	F		

Рейтинг-план навчальної дисципліни

Тема	Форми та види навчання		Форми оцінювання	Мак бал
Тема 1. Соціологічні науки, як підгрунтя дослідження соціальних проблем суспільства	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція 1	Лекція за питаннями: 1. Сутність соціології, об'єкт та предмет дослідження 2. Соціологія в системі наук, її функції та основні категорії 3. Галузеві соціології, предмет їх вивчення	Робота на лекції	0,5
	Практичне заняття	Дискусія "Місце соціології в науковому просторі", візуалізація основних понять	Активна участь у дискусії	2
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу. 1. Роль соціології в житті людини Пошук, підбір та огляд літературних джерел за темою.	Перевірка готовності до заняття	
		Виконання есе «Досягнення успіху у житті»	Перевірка есе	4
	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція 2	Лекція за питаннями: 4. Історія соціології	Робота на лекції	0,5
	Практичне заняття	Семинарське заняття з презентацією на тему "Сучасна соціологічна думка"	Активна участь у семінарському занятті	1
Презентація			4	

Тема 2. Організація проведення соціологічних досліджень	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу: 1. Протосоціологічний період розвитку науки про суспільства 2. Класична західна соціологія 3. Сучасні соціологічні теорії	Перевірка готовності до заняття	
	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція за питаннями: 1. Суспільна думка як об'єкт соціологічного аналізу 2. Сутність та особливості соціологічних досліджень	Робота на лекції	0,5
	Практичне заняття	Практичне заняття "Позиціонування особистості в системі соціальних зв'язків"	Активна участь у виконанні практичних завдань	2
		Експрес-опитування	Експрес-опитування	2,5
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за тематикою навчальної дисципліни.	Перевірка готовності до заняття	
	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція за питаннями: 3. Методи збору первинної інформації	Робота на лекції	0,5
	Практичне заняття	Практичне заняття «Застосування методів збору первинної інформації».	Активна участь у виконанні практичних завдань	2
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу: 1. Анкета як основний інструмент збору соціологічної інформації. 2. Структура анкети Пошук, підбір та огляд літературних джерел за обраною темою комплексного соціологічного дослідження	Перевірка готовності до заняття	
	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція за питаннями: 4. Організація проведення соціологічних досліджень 5. Обробка та аналіз соціологічної інформації	Робота на лекції	0,5
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою «Обробка та аналіз інформації»	Активна участь у виконанні практичних завдань	
		Контрольна робота	Контрольна робота	8
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного	Вивчення лекційного матеріалу: 1. Методи аналізу соціологічних даних.	Перевірка готовності до	

	опрацювання	2. Прогнозування явищ на основі статистичних даних Підготовка комплексної дослідницької роботи «Аналіз соціальних проблем сучасного суспільства»	заняття	
Тема 3. Демографічні проблеми суспільства	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Лекція за питаннями: 1. Специфіка демографічних проблем 2. Здоров'я людини та чинники навколишнього середовища	Робота на лекції	0,5
	Практичне заняття	Дискусія "Демографічне майбутнє України". Практичне заняття "Екологічна поведінка"	Активна участь у дискусії	2
	<i>Самостійна робота</i>			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу. 1. Демографічний дисбаланс та його наслідки 2. Система охорони здоров'я та її реформування. Пошук, підбір та огляд літературних джерел за темою.	Перевірка готовності до заняття		
Тема 4. Економічні проблеми сучасного суспільства	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Лекція за питаннями: 1. Сутність та зміст економічної соціології 2. Проблеми соціально-економічних нерівностей 3. Особливості економічної поведінки 4. Сучасні тенденції розвитку економічних систем	Робота на лекції	0,5
	Практичне заняття	Практичне заняття "Проблеми соціальної стратифікації суспільства"	Активна участь у виконанні практичних завдань	2
	<i>Самостійна робота</i>			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу. 1. Оцінка соціально-економічного стану суспільства 2. Сучасні тенденції розвитку суспільства Пошук, підбір та огляд літературних джерел за темою.	Перевірка готовності до заняття		
Тема 5. Проблеми та виклики сучасних політичних процесів	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Лекція за питаннями: 1. Сутність та зміст соціології політики 2. Проблеми взаємодії особистості та політичних інститутів 3. Політичні конфлікти	Робота на лекції	0,5
	Практичне заняття	Ділова гра "Створення держави".	Активна участь у діловій грі	3
		Експрес-опитування	Експрес-опитування	2,5
<i>Самостійна робота</i>				

	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу. 1. Види політичних систем. 2. Розвиток громадянського суспільства 3. Легітимність влади Пошук, підбір та огляд літературних джерел за темою.	Перевірка готовності до заняття	
Тема 6. Соціальні виклики сучасних змін у сім'ї, шлюб і та особистому житті	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Лекція за питаннями: 1. Роль сім'ї у соціалізації людини 2. Проблема гендеру у суспільстві 3. Проблеми побудови особистого життя	Робота на лекції	0,5
	Практичне заняття	Практичне заняття "Основні проблеми соціалізації особистості в Україні".	Активна участь у виконанні практичних завдань	2
	<i>Самостійна робота</i>			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Підготовка комплексної дослідницької роботи «Аналіз соціальних проблем сучасного суспільства»	Захист комплексної роботи	10	
Тема 7. Проблема збереження й розвитку людської культури	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Лекція на питання: 1. Культура як соціальний явище 2. Сучасні тенденції розвитку культури 3. Трансформація системи моральних цінностей	Робота на лекції	0,5
	Практичне заняття	Практичне заняття "Трансформація моральних цінностей в Україні"	Активна участь у виконанні практичних завдань	8
		Контрольна робота	Контрольна робота	
	<i>Самостійна робота</i>			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за тематикою навчальної дисципліни	Перевірка готовності до заняття		
Іспит				40

Рекомендована література

Основна

1. Дороніна М. С. Соціологія (візуалізація основних положень) : навчально-методичний посібник / М. С. Дороніна, Л. О. Сасіна. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2011. – 172 с. (Укр.мов.).
2. Лукашевич М.П. Соціологія. Базовий курс. Підручник для студ. вищ. навч. закл. / М. П. Лукашевич – К.: Каравела, 2006. – 310 с.
3. Сасіна Л. О. Соціологія : навч. посібн. / Л. О. Сасіна, Н. А. Маж-ник. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2005. – 208 с.

Додаткова

4. Головатий М. Ф. Соціологія політики: навч. посіб. Для вищ. навч. закл. / М. Ф. Головатий. – К. : МАУП, 2003. – 504 с.
5. Дворецька Г. В. Соціологія. навч. посіб. вид. 3-тє, перероб. і доп. / Г. В. Дворецька. – К. : КНЕУ, 2013. – 428 с.
4. Добренєков В. И. Методология и методика социологического исследования : учебник / В. И. Добренєков, А. И. Кравченко. – М. : Альма Матер, 2009. – 537 с.
5. Иванова Н. Л. Социальная идентичность, теория и практика / Н. Л. Иванова, Т. В. Румянцева. – М. : Современный гуманитарный университет, 2009. – 453 с.
6. Карцева Л. В. Социология культуры : учебн. пособ. / Л. В. Карцева, Ю. В. Шабалина. – М. : Дашков и К, 2009. – 232 с.
7. Лебідь Л.І. Соціологія культури / Л. І. Лебідь. – Луганськ : ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2013. – 219 с.
8. Лукашевич М. П. Соціологія економіки. Підручник./ М. П. Лукашевич – К.: Каравела, 2009. – 280 с.
9. Лукашевич М.П. Соціологія сім'ї. Теорія та практика. Навч. посібник / М. П. Лукашевич – Київ: ІПК ДСЗУ, 2012. – 186 с.
10. Масионис Д. Социология / Д. Масионис : пер. с англ. – 9-е изд. – СПб. : Питер, 2004. – 752 с.
11. Піча В. М. Соціологія : загальний курс : навч. посібн. / В. М. Піча. – К. : "Каравела", 2000. – 248 с.
12. Соціологія: підруч. / за ред. д-ра соціологічних наук, проф. Ю. Ф. Пачковського. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011. – 418 с.
13. Соціологія молоді // Соціологія: [підруч.] / за ред. В. М. Пічі. – 4-е вид., випр. – Львів: Магнолія, 2009. – 320 с.
- 15 Юрій М. Ф. Соціокультурний світ України. / М. Ф. Юрій. – Київ: Кондор, 2008. – 794 с.
16. Ядов В. А. Стратегия социологического исследования / В. А. Ядов. – М. : "Добросвет", 2003. – 596 с.
17. Якуба Е. А. Социология / Е. А. Якуба. – Х. : Константа, 1996. – 192 с.
18. Яремчук С. Соціологія масової комунікації Навч. посібник. / С. Яремчук — Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2015. — 248 с.

Інформаційні ресурси

19. Інститут соціології. Національна академія наук України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://i-soc.com.ua/>
20. Соціологічна асоціація України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.sau.kiev.ua/>